

Ich TS. 2, 5, 11, 5. 6, 6, 4, 2. ÇAT. BR. 3, 7, 2, 5. 9, 1, 25. 5, 2, 4, 5. LĀTJ. 1, 10, 3. दक्षिणार्ध (दक्षिणा subst. + अर्ध) adj. eines Opferlohnes würdig AK. 3, 1, 5. H. 446.

दक्षिणावत् adj. 1) (von दक्षिणा mit Dehnung) tüchtig: धृष्टवृत्री शर्वसा दक्षिणावान् RV. 6, 29, 3. गुह्यं क्लितं गुह्यं गूळ्ळुम्पु कस्तं दधे दक्षिणे दक्षिणावान् 3, 39, 6. tauglich: यत्रा रथस्य वृद्धो निधानं विमोचनं वाजिनो दक्षिणावत् RV. 3, 53, 6. Nach Śā. = प्रयोजनवत्, aber Padap. hier: दक्षिणा ऽवत्. — 2) (von दक्षिणा) a) der Opferlohn (reichlich) giebt, fromm (im Sinne der Priester): दक्षिणावतो अमृतं भवते दक्षिणावतः प्र तिरक्ष्ण आयुः RV. 1, 123, 6. यज्ञमाने सुन्वति दक्षिणावति 8, 86, 2. 9, 98, 10. 10, 18, 10. त्वं नृमिदक्षिणावद्भिरो (इध्यसे) 69, 8. 107, 2. fgg. AV. 18, 3, 20. — b) wobei (reichlicher) Lohn gegeben wird: यज्ञ, क्रतु, श्राद्ध ÇAT. BR. 3, 4, 2, 15. LĀTJ. 3, 1, 17. N. 12, 32. MBH. 1, 128. 2, 1302. 15, 161. 1093.

दक्षिणावर्त (दक्षिणा adv. + आवर्त) 1) adj. nach rechts, nach Süden sich wendend, — gewendet: शङ्ख ŚĀH. D. 64, 12. शरीरं BHĀG. P. 5, 23, 5. चादित्य die Sonne auf ihrem Gange von Norden nach Süden MBH. 6, 567, 1. — 2) m. das Südländ, der Dekhan BURN. Intr. 270.

दक्षिणावर्तक (दक्षिणा adv. + आवर्त) 1) adj. (f. °वर्तिका) nach rechts, nach Süden gerichtet: वृषीः (vgl. दक्षिणाय) MBH. 13, 4337. — 2) f. °वर्तकी N. einer Staude (वृश्चिकालि) RĀGĀN. im ÇKDR. a line of bees WILS. दक्षिणावर्तक द° adv. + वृद्ध) adj. rechts fahrend, vom Opferlöffel, der rechts um das Feuer geht (s. d. folg. Art.): दक्षिणावाङ्गुलिनी प्राच्येति कृत्विर्भृत्यमये घृताची RV. 3, 6, 1.

दक्षिणावृत् (दक्षिणा adv. + आवृत्) adj. nach rechts gewandt, rechts herum gehend: अग्निं सूचः क्रमते दक्षिणावृत्ः RV. 1, 144, 1. इमं लोकं दक्षिणावृत्समुद्रः पर्येति ÇAT. BR. 7, 1, 1, 13. 3. 1. 6, 4, 3, 5. 8, 7, 2, 5. 13. TBR. 1, 6, 8, 2. ÇĀÑKH. ÇR. 5, 14, 24. 6, 3, 9. KAUC. 82.

दक्षिणाशा (दक्षिणा + आशा) f. Süden: °पति der Gebieter über den Süden, Bein. Jama's H. 184. °रति (पति?) Bein. Agastja's H. ç. 16.

दक्षिणासद् s. u. दक्षिणासद्.

दक्षिणांदि (von दक्षिणा) adv. weit rechts, weit im Süden P. 5, 3, 37. VOP. 7, 106. mit dem abl. P. 2, 3, 29.

दक्षिणैत् (wie eben) adv. rechts, mit rechter Hand: प्र सव्येन मघवन्त्यं सिं रायः प्र दक्षिणैर्हृविषो मा वि वैनः RV. 5, 36, 4. — Vgl. प्र°.

दक्षिणीकर (दक्षिणा + 1. कर) Jmd (acc.) zu seiner Rechten nehmen, Jmd (aus Hochachtung) so umwandeln, dass man ihn zur Rechten hat: °कृत्य BHĀG. P. 3, 24, 41.

दक्षिणीय (von दक्षिणा subst.) adj. des Opferlohnes werth, zum Opfergeschenk passend P. 5, 1, 69. AK. 3, 1, 5. H. 446. यज्ञतो दक्षिणीयो वासंतियो भवति AV. 8, 10, 4. ÇAT. BR. 3, 5, 1, 19. 4, 3, 4, 15. HARIV. 2780. VARĀH. BRH. S. 47, 80. MĀLAV. 22, 23. — Vgl. अ°, दक्षिणय.

दक्षिणोत्तर (दक्षिणा + उत्तर) adj. vom rechten verschieden, der linke KUMĀRAS. 4, 19.

दक्षिणोन् (instr. von दक्षिणा) adv. rechts, zur Rechten, im Süden, südlich, südwärts P. 5, 3, 35. KĀTJ. ÇR. 4, 1, 3. 10, 2. 14, 4. 5, 5, 11. MBH. 3, 16070. 7, 3125. SUND. 3, 23. R. 3, 15, 39. ÇĀK. 53, 10. MEGH. 106. VIKR. 60, 14. VARĀH. BRH. S. 46, 18 (19). 82, 117. BHĀG. P. 5, 17, 9. सव्येन चलन्दक्षिणोन् करोति zu seiner Rechten lassen 21, 8. Mit acc. rechts —, süd-

III. Theil.

lich von P. 2, 3, 31. VOP. 5, 7. ÇAT. BR. 2, 6, 1, 10. 4, 3, 4, 15. 13, 4, 2, 1 u. s. w. KĀTJ. ÇR. 2, 6, 45. 7, 3, 20. 8, 8, 4. MBH. 3, 7075. ÇĀK. 8, 21. BHĀG. P. 5, 16, 9. 22, 11. mit gen. P. 2, 3, 31, Sch. VOP. 5, 23. MBH. 3, 5074. 5, 708. ÇĀK. 8, 21, v. l. BHĀG. P. 4, 13, 48.

दक्षिणोर्मन् (दक्षिणा + ईर्मन् = 2. ईर्म) adj. am rechten Vorderschenkel verwundet, von einer Antilope P. 5, 4, 126. AK. 2, 10, 24. H. 1298. Nach dem Schol. zu P. ist ईर्मन् = ईर्म = त्रणा Wunde; in anderer Verbindung soll दक्षिणोर्म gebraucht werden, z. B. शकटं ein auf der rechten Seite zerbrochener Karren, ebend.

दक्षिणोत्तर (दक्षिणा + उत्तर) adj. rechts und links —, südlich und nördlich befindlich, nach Süden und Norden gerichtet ĀÇV. GRH. 2, 2. KĀTJ. ÇR. 8, 3, 9. 8, 15. 12, 1, 13. 17, 1, 8. 7, 24. अयने MĀRK. P. 16, 34.

दक्षिणोत्तरिन् (von दक्षिणा adv. + उत्तर subst.) adj. rechts überstehend, — überragend ÇĀÑKH. ÇR. 1, 6, 10. 17, 16, 7.

दक्षिणयं adj. = दक्षिणीय P. 5, 1, 69. H. 446. वाजपेययाज्ञी पूतो मेध्यो दक्षिणयः TBR. 1, 3, 3, 7. यत्सायं बुद्धेति रात्रिमेव तेन दक्षिणया कुरुते 2. 1. 5, 2. अदक्षिणयं TS. 1, 3, 1, 2. — Vgl. दक्षिणय.

दनु s. धनु.

दत्तेश्वरलिङ्ग (दत्त - ईश्वर + लिङ्ग) n. N. eines Liṅga SKANDA-P. in Verz. d. Oxf. H. 71, b, 5 v. u.: vgl. दत्तेश्वरप्राडुर्भाव Verz. d. B. H. 147, a (89).

दुर्गार्गल n. die Untersuchung des Bodens zur Auffindung einer Wasserquelle und die darüber handelnde Lehre: धर्म्यं यशस्यं च वदाम्यतो ऽहं दुर्गार्गलं येन जलोपलब्धिः । पुंसो यथाङ्गेषु सिरास्तथैव तितावापि प्रोन्नतनिम्नस्तथाः ॥ VARĀH. BRH. S. 83, 1. सारस्वतेन मुनिना दुर्गार्गलं यत्कृतं तदवलोक्य । अर्थाभिः कृतमेतद्वृत्तैरपि मानवं वदये 101. 107, 7 (wo die v. l. उद्° bietet, welches allein dem Metrum entspricht). Der 33ste Adh-jāja führt geradezu den Titel उद्° und der Schol. hat bald दुर्गार्गलं, bald उद्°. Das Wort enthält wohl द (= उद् wie दक = उद्का), 1. ग und अर्गल.

दुग् m. N. pr. eines Mannes P. 4, 1, 155, Vārtt. — Vgl. दग्धव्यापनि.

दग्ध 1) partic. gebrannt, verbrannt s. u. दूह. — 2) f. आ a) die Gegend wo die Sonne gerade steht, = स्थितार्कदिग्म् MED. dh. 7. — b) (sc. तिथि) Bez. gewisser unheilvoller lunarer Tage As. Res. III, 263. 269. 270. 275. 279. 280. 282. 285. 287. 289. — c) eine best. Pflanze, = दग्धिका, दग्धरुहा RĀGĀN. im ÇKDR. — 3) n. a) das Brennen (in der Chirurgie) und zwar अग्निं °Cauterium actuale (सुक्र. 1, 37, 7), तार° C. potentiale (34, 2. 17). °लक्षणा सुक्र. 1, 33, 20. 36, 18. त्वग्ध, मांस° 38, 19. स्नेह° 38, 11. तत्र झुष्टं इर्दग्धं सम्यग्दग्धमतिर्दग्धं चेति चतुर्विधमग्निदग्धम् 36, 21. — b) ein best. wohlriechendes Gras RATNAM. bei WILS. = रोहिष NIGH. Pa. Hierher viell. die Stelle: यवसेन्धनदग्धानां कारणीत च संचयान् MBH. 12, 2652.

दग्धकाक (दग्ध angebrannt so v. a. schwarz, oder unheilvoll + काक) m. Rabe H. 1323.

दग्धमर्या (द° + म°) m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 124, a. दग्धरु und दग्धरु (von दूह) nom. ag. Brenner, Verbrenner: पुत्रो यो दग्धासि वनाग्ने पप्रुनं यवसे RV. 5, 9, 4. अग्निः पाप्मनो दग्धा ÇAT. BR. 2, 2, 3, 6. अग्नेरपो दग्धुः MĀLAV. 92.